

УТВЪРЖДАВАМ!

Директор.....

(Ангел Гушев)

Програма за превенция на ранното напускане на училище

Учебна 2021 – 2022 година

I. Въведение

Преждевременното напускане на училище е сложно явление, което оказва сериозно влияние върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на една страна в средносрочен и дългосрочен план. Превенцията и преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното професионално развитие на децата и младите хора в България.

Подходът за разрешаване на проблема с преждевременното напускане на училище включва всички членове на училищната общност – училищно ръководство, педагогически и непедагогически екип, ученици, родители и семейства. Те са отговорни и имат активна роля за предотвратяване на отпадането от системата на образованието. Подходът налага също така засилено междусекторно сътрудничество със широк диапазон от заинтересовани страни: образователни и социални услуги, младежки услуги, служители в сферата на грижите за приобщаване, психолози, медицински сестри, логопеди, местни власти, НПО, синдикати, доброволци и общността като цяло.

Програмата за превенция на ранното напускане на училище на ПМГ „Васил Друмев“ е разработена в съответствие с рамкови европейски и национални документи, определящи приоритети на развитие до 2020 г., и е съобразена с цели в сферата на средното образование, определени на областно ниво.

Програмата конкретизира ключовите мерки в политиките за превенция, интервенция и компенсиране на отпадането и преждевременното напускане на училище на Стратегията за намаляване дела на преждеременно напусналите образователната система (2013–2020), приета от Министерския съвет с Протокол № 44 от 30.10.2013 год. и е съобразена с Наредбата за приобщаващо образование.

II. Анализ на състоянието на училището

ПМГ „Васил Друмев“ е елитно учебно заведение с дългогодишна история и традиции в обучението. През годините учениците на великотърновската природо-математическа гимназия са постигнали множество успехи на национални и международни олимпиади. Поради профилирания характер гимназията и високите

изисквания за прием, наличието на ученици застрашени от отпадане поради нисък успех или сериозни поведенчески дефицити е сравнително рядко явление. Все пак, през последните години се наблюдава тенденция за известно увеличение на ученици, които поради причини от социално, икономическо и психологическо естество срещат затруднения по отношение на приобщаването си към училищната среда. Тези затруднения могат да се изразят в нарушени взаимоотношения с останалите членове на класа или педагогическия персонал, затруднено усвояване на учебния материал, девиантно поведение и др. Училището няма богат опит в работата с деца от малцинствени групи и ученици със СОП, но динамично променящата се демографска картина на страната и усилията за включване на повече ученици изпитващи обучителни затруднения в общообразователните училища, неминуемо ще изправи гимназията пред подобни предизвикателства в бъдеще. Това определя важността от начертаване на мерки за намаляване на преждевременно напусналите образователната система. Но за ефективното прилагане на тези мерки е необходимо първо да се определят рисковите групи от ученици, застрашени от отпадане. Причините за преждевременно напускане на училище могат да бъдат класифицирани в няколко основни категории:

- **Икономически причини:** Безработицата, ниските доходи, пониженият жизнен стандарт и бедността поставят много деца в затруднени условия, водещи до повишен риск от отпадане от училище. В резултат на финансовите и икономически затруднения много деца са принудени да помагат на семействата си, което води до прекъсване на присъствието в училище или до нарушаване на участието им в учебния процес.
- **Социални причини:** Свързват се с родителска незаинтересованост, противоречия, конфликти, напрежение и кризи в семейството, отрицателно въздействие на домашната среда, функционална неграмотност или ниско образование на родителите, непълни семейства, деца и ученици в риск от извършване на противообществени прояви, ученици с поведение, което е трудно или е в конфликт със закона, домашно насилие, незачитане правото на избор на децата, налагането на строги наказания. Международното изследване PISA 1 установява, че в България е налице значима връзка между ниските образователни резултати на децата в училище и социално-икономическия статус на техните семейства: средно в България 32% от колебанията в резултатите на 15-годишните се обясняват със социално-икономическата и семейната среда на ученика. За сравнение този дял е около 22%² в държавите от Организацията за икономическо сътрудничество и развитие. Съществено влияние, свързано с преждевременно напускане на училище, биха могли да имат и рисковите неформални групи или приятелската среда на децата и младежите.
- **Образователни причини:** Обхващат широк кръг проблеми: трудности в усвояването на учебното съдържание, слабости в методиката на преподаване и в организацията на обучението. Образователните причини са свързани и с начина на оценяване, квалификацията на учителите, навиците за учене, негативни нагласи на участниците в образователния процес и липсата на мотивация, качеството на учебниците. Големия брой отсъствия, липсата на достатъчно ефективна система за контрол върху начина на воденето и отчитането им, влошената дисциплина, насилието и агресията в училище, ниските образователни резултати са също негативен фактор за училищните процеси.
- **Етнокултурни причини:** Етнокултурното многообразие в съвременната българска образователна система се изразява в специфичните етнически, религиозни и езикови измерения. Формираните различия в условията на ранната социализация рефлектират върху процесите на вторичната (институционална) социализация на децата в процеса на обучението. Етнокултурните причини са рискови и е необходимо да бъдат идентифицирани, анализирани и едновременно с това да бъдат прилагани адекватни мерки за тяхното неутрализиране. Силно действащите вътрешногрупови норми и

натискът на етнокултурните традиции сред уязвими етнически общности и групи предопределят специфичните причини за преждевременното напускане на училище: отсъствие на познавателна мотивация сред децата и учениците от тези общности, отсъствие на мотивация от страна на родителите от уязвими етнически общности за приобщаващо образование на децата им, ниска степен на готовност за училище на децата, дефицит на комуникативна компетентност сред такива деца и др.

- **Институционални причини:** Като такива могат да се квалифицират недостатъчно координираният подход между различните служби и специалисти на национално, регионално, местно и училищно ниво за справяне с преждевременното напускане на училище, недостатъчно ефективен контрол върху управлението и функционирането на политиките за обхващане, задържане и реинтегриране на децата и учениците, наличие на детски градини и училища, в които се обучават деца и ученици предимно от уязвими етнически общности.
- **Причини, свързани със здравния статус:** В контекста на политиките за развитие на приобщаващото образование, продължава тенденцията за интегриране на децата със специални образователни потребности в общообразователните училища. Рисковете за преждевременното напускане на училище са свързани с недостатъчна подготовка на детските градини и училищата за приобщаване на тези деца. Тук се включват всички фактори на материалната база, образователната среда, човешките и финансовите ресурси, които не отговарят на изискванията за прилагане на принципите на приобщаващото образование.

III. План-програма за учебната 2021/2022 година

- Осигуряване на позитивна образователна среда. Ако учениците са подкрепяни от педагогическите специалисти и знаят, че биха получили помощ по отношение на всяко свое затруднение и проблем, без значение дали е свързано с усвояването на учебния материал, взаимоотношенията с други ученици, здравословни проблеми и др., това би повишило тяхното доверие спрямо институцията. Това е от особена важност при деца от малцинствени групи или със специални образователни потребности. Те често се чувстват неприети в училищната общност, не осъзнават важността на образованието за осигуряване на добро бъдеще, а затрудненията, които изпитват могат да създадат в тях трайна негативна нагласа към образователната институция.

Отговорници: училищно ръководство, педагогически персонал

Срок: учебна 2021/2022 г.

- Ранно идентифициране на ученици в риск от отпадане. При наличието на проблем, свързан с личностното и образователно развитие на ученика, който би могъл да доведе до отпадане от училище, колкото по-рано този проблем бъде открит, толкова по-големи са шансовете за успешна превенция и адекватен отговор от страна на педагогическите специалисти. В ПМГ „Васил Друев“ има постоянно действаща Комисия за деца в риск и за действия при кризисна ситуация. Членовете ѝ провеждат регулярни срещи, на които се обсъждат ученици идентифицирани като застрашени от отпадане и се определят предложения за конкретни мерки за справяне с проблема. В състава на комисията присъстват представител на ръководството на гимназията, педагогически съветник, медицинско лице и учители. Лична професионална отговорност на всеки педагогически специалист е да демонстрира повишена наблюдателност по време на учебно-възпитателния процес спрямо всеки ученик. При откриване на нередности в неговото поведение или затруднения с

усвояването на учебния материал учителят информира класния ръководител, педагогическия съветник, представител на училищното ръководство, както и семейството на ученика.

Отговорници: училищно ръководство, педагогически персонал, комисия за деца в риск и за действия при кризисна ситуация

Срок: учебна 2021/2022 г.

- Прилагане на индивидуален подход спрямо ученика. Личностно ориентиран подход, съобразен с уникалната индивидуалност на всеки ученик е с доказана ефективност. При регистриране на даден проблем, първото ниво на интервенция е класният ръководител, който може да работи индивидуално с ученика. При необходимост може да бъде насочен към педагогическия съветник или училищния психолог. Може да се търси съдействие и от външен специалист.

Отговорници: училищно ръководство, педагогически персонал, комисия за деца в риск и за действия при кризисна ситуация

Срок: учебна 2021/2022 г.

- Подобряване на взаимодействието със семействата на учениците. Оказване на подкрепа. Провеждане на срещи със семействата на ученици в риск от ранно напускане, ангажиращи училищно ръководство, класни ръководители, педагогически съветник. Повишаване на родителския капацитет и ангажираност, оказване на съдействие при насочване към външни специалисти, държавни институции, неправителствени организации и др.

Отговорници: училищно ръководство, педагогически персонал, комисия за деца в риск и за действия при кризисна ситуация

Срок: учебна 2021/2022 г.

- Провеждане на инициативи, свързани с превенцията на ранното напускане на училище. Групова работа с класовете, осъществявана както от представители на училището, така и от външни специалисти, социални услуги, НПО и др. показващи на подрастващите колко е важно доброто образование, не само за осигуряване на по-висок социален стандарт и придобиване на материални блага, но и за разширяване на личния кръгзор, изграждане на умения за критично мислене и активно гражданско съзнание.

Отговорници: училищно ръководство, педагогически персонал, комисия за деца в риск и за действия при кризисна ситуация

Срок: учебна 2021/2022 г.

- Повишаване квалификацията на педагогическите специалисти, насочена към идентифициране и справяне със случаите на риск от преждевременно напускане на училище. Участие на педагогически специалисти от ПМГ „Васил Друмев” в обучения и семинари, посветени на проблема „ранно напускане на училище”. Ако делът на ученици, застрашени от преждевременно напускане на образователната система се увеличава, това предполага все по-висока професионална подготвеност на педагозите за работа с такива деца.

Отговорници: училищно ръководство, педагогически персонал, комисия за деца в риск и за действия при кризисна ситуация

- Осигуряване на обща и допълнителна подкрепа, съобразно Наредбата за приобщаващо образование спрямо деца, идентифицирани като ученици в риск.

Отговорници: училищно ръководство, педагогически персонал, комисия за деца в риск и за действия при кризисна ситуация

Документът е актуализиран на 10.09.2021 г.